

eg. Rgawv nyoeuhf nyeehv jayv.

Gahf smmf jayv.

Myawv smmf jayv.

8. Kawv:

eg. Dawv kawv smmf kawv.

Meehv kawv nyeehv kawv.

9. Dahf bpahxf:

eg. Dahf bpahxf smmv bpahf.

**b. Ahv poeuhf ahv mah auhf ehf mahf nehv urh
dawv teh:**

(genders)

Ahv poeuhf durhv:

(titles for males)

Ahv dah

Ahv doohf

Ahv bawf

Yahv oeuhf

Ahv leeh

Boohf dohxf

Ahv rgoeuh

Ahv yuuhxv

Oeuhf hkahv

Ahv poeuhv

Ahv shauhv

Hkahv dzayf zahv

Ahv zawf

Tsawf ghkahxf ahv dah

Ahv uuhxv

Jayv zahv urh rgahf doohv ahv, teehv jayv auhf

teehv jayv mahv teehv gkawxf neeh, rgawv

myah jayv koohf bpahxf meh:

(titles for male animals)

kuuhv hoohf	mawf gaw
mauhv pahv	yah mah yah lahv
zahxv pahv	cheehf poeuhf
yah chjeehxf yah poeuhf	nyoohv heehf
ahf meehf boohv	chjeeh xv boohv
hkahv dzayf ahv yoh	tsehxf lahv
zahxv tayv zahxv tauhf	

Ahv mah duuhv urh rgahf doohv:

(titles for females)

Ahv peehv
Ahv mah
Ahv hkohv
Ahv muuh
Ahv tsooh
Dmmf mah
Ahv yuuh xv
Nyeehf mah
Meehv loh f
Meehv ghkoh xv
Meehv shuuh xv

Tsawf ghkahxf ahv mah

Cheehf mah

**Jayv zahv urh ahv mah durhv urh rgahf doohv
ahv, dawv dtawxf loohxv mah lehf dawxf lauhv
nehv nahf , jeehf urh meh:**

(titles for female animals)

yah chjeehxf yah mah

nyohv mah

mawf nayf mawf mah

kuuhv mah

ahf meehf meehf mah

zahxv mah

Tsawf myauhf auhf haw hawf neh, ahv boohf ngah lohf,
ahv leeh ngah lohf lehf ehf bpahxf nyah pahv-ehf, ahf
dauhv beh urh ahf mawf auhf yah haw urh meh. Myahv
myahv neeh, ahv leeh durhv urh ahf myauhf bohxv
ngeh jawf, leeh (or) lawv neh yah bohxv urh myahv meh.
Ehf ghkawxv tsawf myauhf mahf neh koohf nahf, rgawv
myah jayv ehf bpahxf nyah urh meh.

(how to tell the difference between male and female
names)

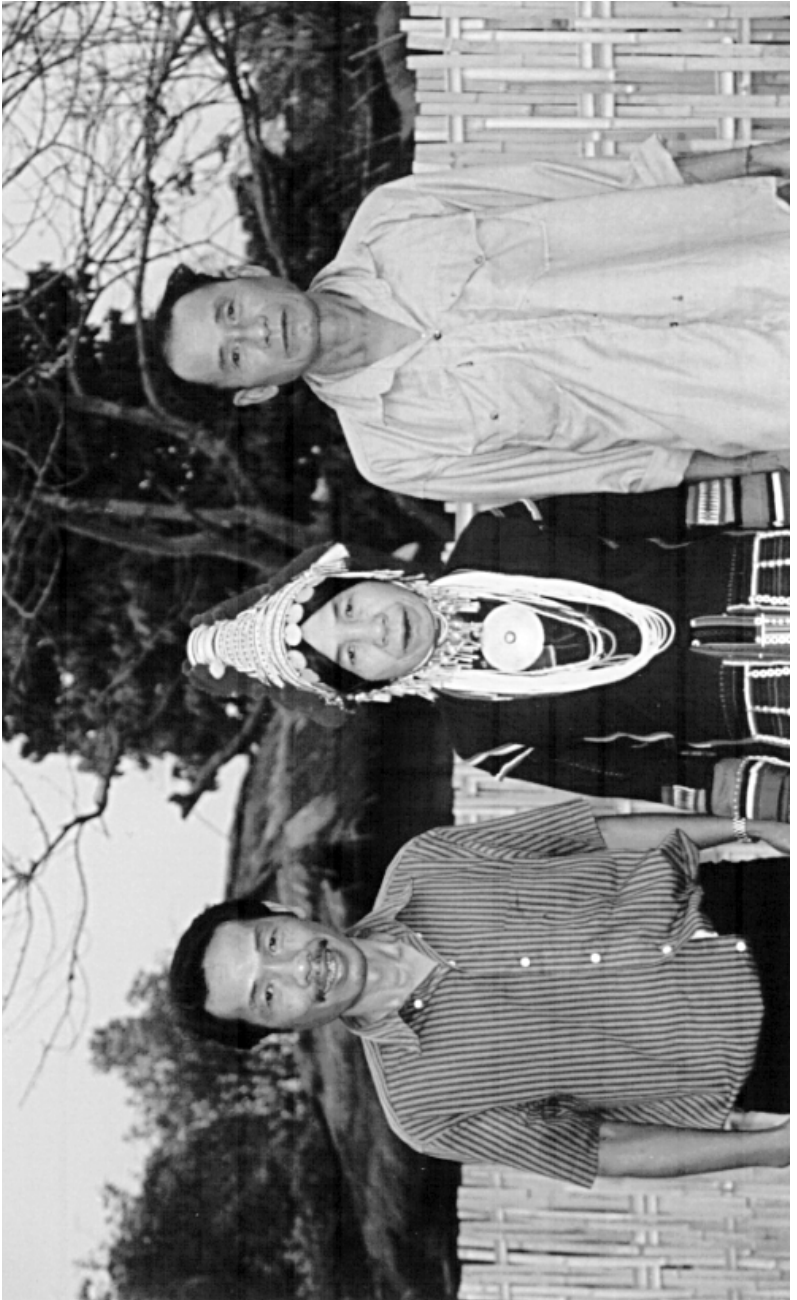
eg. Lawv Dzoehv

Leeh Muuhv
Rgoeuh Shohf
Lawv Shoeuhf
Leeh Joohf
Gauhf Zahv
Lawv Poohv
Leeh Mehf
Lawv Rgauhf
Leeh Haihv
Lawv Nahxf
Rgoeuh Huuhv

Ahv Boohf durhv urh rgahf doohv ahv, Boohf hawf meehv
neh ahf dauhv beh urh myahv meh.

eg.	Meehv Bah	Boohf Durh
	Meehv Muuh	Boohf Shuuhf
	Meehv Mah	Boohf Bah
	Meehv Nayf	Boohf Dtoohxv
	Meehv Nauhv	Boohf Lah
	Meehv Saw	Boohf Choohv
	Meehv Joohf	Boohf Daw

Ahf neh koohf dauhv beh nahf ahv leeh-awf ahv boohf
bauhv eehf urh jay jyahxf urh meh. Ehf ghkawxv, myahv

neeh ahv, ahv boohf urh ahf myauhf durhv meh.

eg.	Ahv Boohf durhv	Ahv Leeh durhv
	Ahf Bohv	Ahf Lmmv
	Ahf Nmm	Ahf Dzauhf
	Ahf Tmm	Ahf Sawv
	Ahf Nymmf	Ahf Jurhv
	Ahf Burh	

Ahv Boohf-awf ahv leeh nyeehv hmvv loohxv zmmv
nyah urh jayv
Ahf Nauhv
Ahf Choohv

c. Guuh kah kah ngeh jawf zmmv urh dawv

teh:

Ahf myauhf durhv auhf ghkawxv muuhv, ahf myauhf
durhv urh dauh zahf zmmv urh dawv kawv durhv auhf
ghkawxv muuhv, teehv hmvv dtahxv-ehf dzevh gahf
ehf mahf nehv urh dawv kawv durhv meh.

eg. **durhv:**

Ahv leeh zahv nuuhf rgah loohxv
ngah.

Ahv leeh zahv durhv nuuhf rgah
loohxv ngah.

Yaw beh ahf chjehxf auhf-ahv, teehev rgahv dteh xv-ehf nuuhf rgah looh xv urh meh. Mehev nauh chjehxf auhf ahv, teehev rgahv dtah xv ehf dzehv urh gahf ehf mahf nehv-urh durhv leh f ehf urh turh mawf ahv, guuh kah kah gahf ehf mahf nehv urh hmv meh.

eg. **mah xv:**

Ahv yaw xv yaw nyah meh.

Ahv yaw xv mah xv yaw nyah meh.

Teehev hmv dtah xv-ehf dzehv urh.

durhv auhf:

Ahv mah ahv dah durhv auhf zurh

baw day.

mah xv auhf:

Ngah mah xv auhf tahv deedv day.

Chapter 18

Guuh kah kah urh ahf boh xv dzaw urh: (Mathematic)

Ahv kahv zahv guuhf kah kah ngeh jawf gahv lahv pyoohf ahf boh xv yoohf awf neh zmmv urh meh. Guuh ngeh jawf

0 = jahv myaw xv

1 = dteeh xv (1 = dteeh xv 100 = teehv)

2 = nyeeh xv

3 = smmf

4 = oeuhv

5 = ngahv

6 = gkoh xv

7 = sheeh xv

8 = yeh xv

9 = rgoehv

10 = tsayf

11 = tsayf dteeh xv

12 = tsayf nyeeh xv

13 = tsayf smmf

100 = teehv yahf

1,000 = tauhf

10,000 = myehf
100,000 = hkahmv
1,000,000 = juuhf
10,000,000 = duuh

Dteehxv, nyeehxv, smmf tayf sah f guuh bpahxf urh gahf gkawxf:

(difference of tones while counting one, two and three)

Guuh kah kah ngeh jawf dteehxv hawf nyeehxv ahv ahv chawv loh xv-ehf mahv doohf neeh guuh urh meh. Ehf ghawxv, teehv jayv jayv teehv rgahv rgahv auhf ehf mahf neh jawf (“teehv, nyeehv”) leh f pahf yah guuh urh meh.

eg. dteehxv teehv yahf nyeehv yahf
nyeehxv teehv rgahv nyeehv rgahv
 teehv jayv nyeehv jayv

Smmf leh f guuh ngeh jawf meh v nauh chaw teh loohxv urh eh f mahf neh v urh ah f mawf urh tayf sah f auhf chaw teh awf tayf sah f yah pahf eehf urh meh.

eg. smmv mawf
 smmf rgahv
 smmf jayv
 smmv tsayf

Mehv nauh mawf tayf sah f yaw gohf nahf, tayf sah f yaw awxf zmmv hawf, mehv nauh mawf tayf sah f yaw awxf nahf, mehv sheehxf mawf tayf sah f yaw gohf zah zmmv meh.

Hurh durhv ahv, ahf hooh bah neh, ahv kahv zahv durhv neh guuh kah layxv urh durhv meh. Eehxv nauh urhv ahv kahv zahv durhv ahv:

1 = dteehxv

10 = tsayf

100 = yahf

1,000 = hayf - pahf

10,000 = muuhf

100,000 = seh

1,000,000 = lahm

10,000,000 = duuh

Yawv nauh nah zmmv jayv zmmv gkawxf auhf dtahxv layf neh, guuh kah kah gahf zmmv urh ahf boh xv oeu hv jayv jyahxf urh meh. Ahf boh xv dzaw gohf layxv urh paw neh ehf nahf, guuh kah kah jayv kah gkawxf rgawv myah jayv jyahxf urh meh. Yawv nauh nah zmmv urh ahf boh xv oeu hv jayv ahv:

1.

+ Yoohf lauhv dahxf urh, mahv ngurhf nahf dawxf
lauhv dahxf urh dauh zahf zmmv tahv urh ahf boh xv meh.

Yaw jayv mah jayv jah ngeh - 10 hawf 5 shurh
dzoeuhf maw xv nahf

10

+5

15

Lehf boh xv nyah urh meh. Turh loh xv-ehf doohf neeh tee hv jayv
dteh xv-ehf mahv ngurhf rgawv myah jayv auhf yoohf dzoeuhf
nyah urh meh.

e.g. $10 + 5 + 8 + 20 = 43$

2.

- Hurh hmmv ahv auhf looh xv jyah xf looh xv urh
gahf neh yoohf doh xf dzeh urh lehf ehf maw xv urh ahf boh xv
meh. Yaw jayv mah jayv jah ngeh 100 auhf neh 25 yoohf doh xf
maw xv nahf hurh loh xv ehf yah boh xv meh:

100

-25

75

$$100 - 25 = 75$$

75 dzayf lahf urh meh.

3.

x Dahf kawv lah xv yah xv loh xv ehf rgeh urh ahf boh xv hurh ahv, ahv yaw xv teehv gkawxf loh xv-ehf rgeh urh , rgawv myah hmv yoo hf dzoeuhf maw xv neh jawf, mahv ngurhf nahf, bymmf dahxf maw xv neh jawf, yah zmmv urh ahf boh xv meh. Yaw jayv mah jayv jah ngeh, ghkahxf poohv ngahv seehv jyahxf gahf, teehv seehv auhf seehv loeuhf 450 seehv dawxf auhf tahv nahf seehv loeuhf dawv dtawxf looh xv ahf myahxf seehv jyahxf ah leh f nahf hahv maw xv neh jawf hurh loh xv-ehf yah boh xv meh.

$$5 \times 450 = 2250 \text{ seehv}$$

Hurh durhv auhf bymmf dahxf leh f ghkaw xv koohf nyah urh meh. Ahv jayv meehf neh ehf nahf 10 oeuhv bpohxf sawf dzoeuhf nah hurh loh xv-ehf nyeehv jayv boh xv nyah urh meehf neh meh.

e.g. $10 + 10 + 10 + 10 = 40$

$$10 \times 4 = 40 \text{ leh f meh.}$$

4.

(division sign here)

Hurh hmvv ahv beehf bpahxf nehv urh ahf bohqv meh. Yawv hah auhf, auhf tahv urh gahf neh, teehv gkawxf deeh rgeh urh rgawv myah bymmf beehf bpahxf mawxv neh jawf zmmv nyah urh ahf bohqv meh. Yaw jayv mah jayv jah ngeh.....ahf seehv 120 seehv jyahxf urh, tsawf hahv 20 rgahv auhf beehf deed neh jawf, teehv rgahv ahf myahxf seehv zah urhteehv rgahv 6 seehv zah urh turh, hurh lohqv ehf bohqv nyah urh meh.

120 division 20 = 6

50 division 5 = 10

(Division sign) urh dauh zahf (the division roof) hurh hmvv ghkawxv zmmv nyah urh meh.....

e.g. 100 division 4 = 25

(then do a roof type division problem of 100 divided by 4 = 25)

Ahf bohqv dzaw nymmf auhf sauhv bohqv ah chjoohxf dzaw haw urh durhv seehv nyah urh teehv jayv meh.

Chapter 19

Nahv leehv ahf lah xv guuh urh gahf gkawxf: (Telling Time)

Dzuuhf lah xv neh jawf ah duuh ahv kahv zahv nahv leehv lehf mahv baw urh meehf neh nauhf mah auhf haw hawf, ahf yahmv dtohxv urh meh. Nauhf mah dohxf lahf nahf, shawv hawv dzahv urh yahmv, nauh lohxf cheh lahf nahf nauh hawv dzahv yahmv: nauhf mah gah auhf nahf, yahf smmf ohxv yahmv lehf sawf urh dtehxv meh. Oohxv chjeehxv paw nahf, yah poeuhf teehv tauhv doeuhf lahf urh, nyeehv tauhv doeuhf lahf urh, oohxv byah taw doeuhf urh yah peouhf lehf sawf urh dtehxv meh. Eehv nauh ahv chawv urh murhv auhf urh ahf yahmv dtohxv urh nahv leehv dohxf lahf urh bahf dah neh, ahv guruh neh jawf ahv guruh yahmv auhf ghkawxv, dtahxf lehf ehf tsahv nyah lahf urh meh. Hkoeuhf ngeh bah loohxv ehf, shawv hawv teehv dzahv kahv urh gahf mah, yah hkawv teehv dawf gah urh, lehf ehf urh mahv mawxv neeh, nahv leehv teehv lah xv nahf teehv lah xv, smmf lah xv nahf smmf lah xv lehf ehf tsehxv nyah urh meh.

Ahv chawv urh ahf yahmv dtohxv urh ahv, hurh loh xv-ehf jyahxf urh meh.

60 sehfv gkahxf (seconds) = 1 meehfv neehfv (minute)

60 meehfv neehfv = 1 nahfv leehfv (one hour)

24 nahfv leehfv = 1 nauh (one day)

7 nauh = 1 jaw (one week)

30 nauh = bah lah teehev seehfv (one month)

Bah lah 12 seehfv = 1 ghkohxv (one year)

1 ghkohxv = 365 nauh = 52 jaw

13 ghkohxv = Teehev yay

Nyeehev yay = 25 ghkohxv

Smmv yay = 37 ghkohxv

Ah duuh nahfv leehfv auhf haw neh jawfv nahfv leehfv ahfv myahxf lahfv byauh lahf ngah lehf byahv urh, chauh bpohxf loohxv urh ahfv kauhv smmf kauhv jyahxf urh meh. Yaw 'dteehfv 'dteehfv lehf yaw ghkahxf ehfv chauh kawfv loohxv urh hmmv ahv, sehfv gkahxf lehf koohf awfv, 12 lehf bohfv tahv urh gahfv neh, ahfv mahfv paw neh chjehxf urhv, teehev jawv chjehxf jawv urh nahfv, 60 seehfv gkahxf lehf koohf awfv teehev meehfv neehfv byauh layfv urh meh. Meehfv neehfv kauhv ghkawxv, 12 auhf neh ahfv dauhv beh-awfv, teehev jawv chauh jawv awfv, 12 auhf pahfv chauh gkurhxf lahfv nahfv 60 meehfv neehfv byauh layfv awfv, nahfv leehfv teehev lahfv byauh lahf urh meh. Yaw nymmfv hkaahfv nymmfv urh kauhv ahv, ahfv dauhv beh urhv gahfv neh, dteehxv auhf eehfv gkurhxf nahfv teehev lahfv, 5 auhf eehfv gkurhxf nahfv ngahv lahfv lehf dtehxv meh. Yaw

nyeehf nyeehf sahv hmvv auhf nuuh mah lahxy hkoeuhf mahv
dawxf auhf tahv neeh, nyeehv hmvv auhf dtehxv ehf nuuh mah
lahxy hkoeuhf dawxf auhf tahv awf, nahv leehv guuh haw kahf
burhf:

Showing 3 oclock: Ah chjooxf mauhf dzehv urh hmvv tsayf
nyehxv auhf jyahxf awf, yaw nymmf h m m v
smmf auhf jyahxf nahf, smmf lahxy lehv guuh urh meh.

60sec showing Hurh ahv meehf neehf durhv ahv jyohxf
ehf jyahxf urh lehv byahv tahv urh meh. on dial
Tehev jawv nahf 60 meehf neehf byauh urh meh.

3:30 Smmf lahxy 30 meehf neehf, yaw nymmf
hmvv 3 lahxy tehev ghkehxf auhf
jyahxf awf, yaw mauhf hmvv, 6 auhf byahv loohxy neh jawf.

9:00 Rgoehv lahxy lehv yah guuh urh meh.

2:45 Nyeehv lahxy 45 meehf neehf lehv meh.

6: 6 lahxy

10: 10 lahxy

12: 12 lahxy

8:30 8 lah xv 30 meehf neehf
11:30 11 lah xv 30
6:05 6 lah xv 5 meehf neehf
6:20 6 lah xv 20 meehf neehf
7:55 7 lah xv 55 meehf neehf
11:25 11 lah xv 25 meehf neehf
5:05 5 lah xv 5 meehf neehf
3:35 3 lah xv 35 meehf neehf
10:40 10 lah xv 40 meehf neehf
11:10 11 lah xv 10 meehf neehf
8:00 8 lah xv

Chapter 20

Ahv Kahv Zahv-Awf Yah Hkawv Yah Peehf:

Ahv Kahv Zahv-Awf Mawf Doh Auhv Urh Gahf Gkawxf:

(Warnings about opium, heroin and prostitution)

Ahv duuh ahv kahv zahv urh dawv dahv durhv auhf haw ghkohxv neh jawf, ahf hooah ah duuh ahv kahv yah hkawv yah pee hf zmmv urh gahf gkawxf tee hv gahf ee hv ehf tahv urh gahf mahv yah mawf urh meh. Yah pee hf ahv ah duuh mee hf hkauhv auhf surh lay urhv mahv ngurhf ah. Eehv Gee hf leh f koohf urh mee hf hkauhv auhf surh lay-awf, ee hv nauh ahv , ah duuh mee hf hkauhv-auhf gahv lahv pyoohf durhv neh yoohf lah xv awf pyehv nehv lah f urh bahf dah neh, yawv gahf nah looh xv kah nyah lah f, zmmv nyah lah f shaw urhv meh.

Yah pee hf ahv yaw xv mahf deehf ahv muuhv duuh duuh urh tee hv jayv meh. Doh xv auhf urh ahf mawf tee hv jayv jayv neh gkaw xv urh gahf, doh xv mahv bee h lay urh leh f leh xv nyah urh meh. Mee hv see hv mee hv gkah xf lah tauhv urh gahf mahv bee h nahf mahv bee h gawf urh leh f ghkaw vxv bee h dzahv nyah meh. Ooh xv mah xf nahf gahf ghkaw xv dzahv nyah, ooh xv tsoeuhv tsoeuhv gahf ghkaw xv dawf nyah urh meh. Mmf doeuhf shahf doeuhf neh jawf, ah chjooh xf yah dawf nahf kuu hf goohv lah xv goohv

chawv eehf jeehf meh. Turh loh xv-ehf muuhv urh yah peehf turh, jyahxf rgahv loh xv-ehf mahv zmmv neeh, yaw lehv yaw chah paw zmmv pyurh xv urh bahf dah neh, murhv tayv urh sauhv pahv durhv, mahv beeh zmmv urh rgahf doohv zauhf yah jauh dohxf urh meh.

Dzurhf lah xv urh smmv tsayf ghkoh xv neh jawf yah peehf ehf urh ahv bpohxf kahv lehxf gkawxf auhf auhv nyah awf, hkahf dawf maw xv urh durhv, sauhv pahv neh pauh tahv urh yah peehf dawf nymmf auhf eehf-awf dawf eehf nyah urh meh. Ah chjoohxf rgeh nyah urh durhv, dahv yauh dahxf lahf gahf, beeh dawf nuuhf rgah urh rgahf doohv yah peehf dauhf nehv tahv urh meh. Eehv nauh ah duuh lawf bawv dawf urh loh xv ehf meh. Hkahf maw xv urh loh xv-ehf zah nyah urh bahf dah neh hkahf ngurhf urh jayv mah dawf kurhv neeh, yah peehf dtehxv ehf shawf jyehxf neeh dawf urh bahf dah neh sheehv shahv jeehf ghkaw xv mahv chjawxf urh meh. Turh loh xv ehf, beeh dzahv beeh dawf kah lay xv urh myauhf lahf neh jawf, tsawf hahv durhv gahf mahv mmf nauhf neeh yaw doeuhf doeuhf dzevh eehf, hkoeuhv dzahv hkoeuhv dawf urh myahv lahf, zahv goohv zahv durhv, gahf mahv mmf dzahv nauhf neeh, yah peehf dtehxv-ehf dawf dawf ehf ghkah xv rgeh lahf urh bahf dah neh, sauhv pahv durhv zauhf jauh baw-awf yah peehv tehv urh meh. Meehf tsahv hkoeuhf dtahxf ahv chawv dtah xv-ehf huuhv dzevh urh lah xv buuh murh, gahv lahv pyoohf

neh yah peehf beeh dawf dzaw urhv bahf dah neh, Eehf gah leehxf murhv zahv auhf guuhf mahv durhxf behv nyah urhv bahf neh, ahv yawxv hah urh Hawv gkawxv murhv, Eehf gah leehxf auhf teehv yahf ghkohxv yah beehxv urh meh. Yah peehf ehf urh teehv jayv ahv, muuhv duuh urh bahf dah neh, hkahf dawf dzaw urhv durhv, mahv byehf dzeh choehf urh meh.

Ahv jayv bahf neh dzahv dzohxf dawf dzohxf ah lehf nahf hahv neh jawf teehv rgahv teehv jayv ehf ghkohxv lahxv urh meh.

1. Teehv durhv nah, chawv durhv dawf urh bahf dah neh, chawv durhv nehv-ehf, chauh chaw urh gahf neh, dawf dzaw shaw urhv meh, Chawv auhf jauhf tsahv urh lehf jauhf gahf neh pyurhvxv eehf urh gahf gkawxf meh. Hurh hmmv ahv mahv tsahv urh teehv jayv meh. Ahv jayv bahf neh ehf nahf gahf gkawxf mahv tsahv gahf, yawv hah urh chawv chjawxf eehf ngah lehf yawv hah ghkawxv chjawxf chaw eehf urh mahv tsahv meh.

2. Teehv durhv nah, mahv tahv layf nyah urh nahf gawf auhf urh bahf dah neh yah peehf dawf urh lay lehf ehf urh meh. Yah peehf ehf urh teehv jayv ahv, oohxv mahxf nahf gahf ghkawxv muuhv, oohv tsoehv tsoehv gahf ghkawxv muuhv, dawf nahf, teehv hkehv beeh nahv layf nyah urh meh. Ehf ghkawxv nahf gawf beeh tahv tsehxf layf urh ehf urh ahv mahv awxv ah. Turh

bahf dah neh nahf gawf beeh tahv layf urh rgahf doohv yah peehf mahv dawf neeh, hkahf nahf urh nahf gawf jyahxf rgahv neh yah nahf muuhv dzehv meh. Nahf gawf auhf urh bahf dah neh yah peehf dawf urh ahv mahv tsahv meh.

3. Teehv durhv nah, ahv chawv dawf nyah nahf ahv yawxv jeehf dawf nyah meh. Ahv chawv ahv leeh nahf ahv yawxv jeehf ahv leeh mah leh noeuhv-awf jauhf rgeh urh rgahf doohv dawf urh meh. Hurh jeehf mahv tsahv urh teehv jayv meh. Ahv jayv bahf neh ehf nahf, mmf cheh dzahv cheh cheh urh lehf ehf urh ahv, yaw doeuhf jayv auhf mmf cheh dzahv cheh cheh urh mahv ngurhf, yaw muuhv jayv auhf yah mmf yah dzahv cheh cheh urh meh.

4. Teehv durhv nah, ahv chawv dzahv urh meehf neh dzahv, ahv chawv dawf urh meehf neh dawf haw urh gahf neh, mahv noeuhv gahf, lah nyawv shaw-awf mahv dahf nyah neeh rgeh urh meh. Hurh jeehf mahv tsahv urh meh. Mahv muuhv urh teehv jayv auhf mmf haw urh lehf ehf urh ahv mahv tsahv urh meh. Dohxv auhf urh ahf lawf auhf yaw nyeehf ngah lehf nuuhf rgah nahf, dohxv auhf urh ahv teehv gkawxf meehf, sheehf urh ahv teehv gkawxf meh.

5. Teehv durhv nah teehv jayv jayv auhf nuuh mah chjawxf urh

bahf dah neh nuuh mah beeh sah f urh leh f yah pee h f daw f urh meh. Nuuh mah ch jaw x f urh bah f dah neh, yah pee h f yah daw f ah leh f nah f, mee h f tsah v h koe u h f dtah x f yah pee h f daw f urh tsaw f hah v pyur h x v jee h f urh meh. Ahv jay v mee h f neh eh f nah f, mee h f tsah v h koe u h f dtah x f nuuh mah mah v ch jaw x f haw urh tsaw f hah v leh f mah v jaw f urh mee h f neh meh. Nuuh mah ch jaw x f nah f, ahv jay v bah f dah neh ch jaw x f urh leh f bpoh x f tsay f aw f deh x v pah f urh tsah v meh.

6. Tee h v dur h v nah yah pee h f yaw kuu h f leh f see h v nyah-aw f, daw f urh dur h v jaw f urh meh. Hur h dur h v ahv, yah pee h f dah f urh rgah f dooh v ghkah x f duuh duuh urh dur h v meh. Ahv sooh f rgah v ahv jay v eh f urh ghkaw x v mah v nah f hah v urh meh. Yah pee h f yah dah f urh leh f eh f neh jaw f, gooh x f urh bah f dah neh dah f urh meh. Eh f ghkaw x v, gooh x f urh jay v mah v jyah x f nah f, ahv yaw x v yaw oeuh f looh x v-eh f pah f daw f ghkoh x v urh dteh x v meh.

Ahv jay v bah f dah neh yah hkaw v yah pee h f zmmv urh mah v tsah v ah. Yah pee h f daw f dzoh x f shaw urh v tsaw f hah v myah v neeh yaw v hah urh maw f doh auh f lah sah x f urh mah v pah f baw urh loh x v-eh f, ahv chaw v auh f jee h f zurh mah v pah f baw nyah meh. Yah pee h f pah v lah f neh jaw f ahv sooh f rgah v ghkaw x v muuh v, mah v yooh f yah x v nyah urh meh. Poo h tsoh x f urh ahv

mah ahv dah pyurh xv looh xv urh ghkaw xv, yah peehf dawf dzoh xf
urh nahf, ahv yaw xv hah neh ehf urh dawv auhf ahv chawv ahf
dzehv-ehf mahv hah gurh xv maw xv urh meh.

Chawv durhv jeehf, ah law xf law xf ehf byoh xf eehf jeehf urh meh.
Ahv jayv bahf neh ehf nahf, teehv jayv jayv mmf urh leh f eh f
tahv urh ghkaw xv ehf urh loh xv ehf mahv mmf byauh nyah leh f,
mahv looh xf mahv lah xf maw xv urh pyurh xv eehf shaw urh meehf
neh, ahv chawv nehv-ehf gahf mahv pahf mmf dtah xv nyah urh
meh. Gahf mahv pahf mmf nauhf ehf pyurh xv shaw urh meehf
neh, nymmf dauhv lah xv hkoeuhf pyoohf shuuhf ghkaw xv shahv
lahf, deh xv jayv deh xv gkaw xf ghkaw xv shahv lah f shaw urh meh.
Yawv hah urh zahv, meehv zahv mahv yah dzahv mahv yah dawf
urh ghkaw xv yawv hah rgahf doohv yah peehf dawf urh mahv
jyah xf nahf mahv pyurh xv urh meh. Turh bahf dah neh, ahv
chawv urh rgahf doohv leh f mahv pahf shahf noeuhv neeh, yawv
hah urh rgahf doohv dteh xv-ehf shahf noeuhv shaw urh meh.
Dzurhf lah xv neh jawf hkahf dawf maw xv urh dawf nyah urh
ghkaw xv eehv nauh, sauhv pahv urh zauhf bauhv layf urh bahf
dah neh, dawf ghkaw xv nyeh xv, dzahv ghkaw xv nyeh xv, auhv
urh ghkaw xv nyeh xv, yawv hah urh ahv lah xv auhf meeh urh
ghkaw xv nyeh xv urh meh.

Yah peehf nah xf mahv tsayf gooh xf lah f pahv-ehf rgeh urh teehv

jayv ahv, yah peehf pyoohf lehf koohf urh teehv jayv meh. Dawf ghkawxv dawf nyah, tsawxf ghkawxv tsawxf nyah lehf meh. Ehf ghkawxv, zmmv dzaw shaw urhv nahf yaw myauhf mahv rgeh ehf, tsawf hahv jeh kah eehf-awf, shahv yoeuhv ghkawxv purhv kah eehf urh bahf dah neh, yaw myauhf mahv yah dehvx neeh yah sheehf urh pahv mahv baw urh meh. Mahv sheehf urh seehv hkoeuhf, ahv mah ahv dah ahv yuuhxv ahv chooh, ahv yuuhxv ahv nyeehf durhv auhf, shahv yauhv beehxv duuh duuh yahxv awf sheehf urh meh.

Eehv nauh yah peehf pyoohf nahxf mahv tsayf goohxf lahf pahv-ehf rgeh urh, yah mahf lehf koohf urh ahf nuuhxf zahv teehv jayv dohxf lahf awf, muuhv urh doeuhf urh mahv pahf shahf noeuhv neeh, dauhf dtahxf jawf urh ah duuh ahv kahv zahv durhv, dzahv duuh duuh loohxv meh. Gahf mmf neh jawf rgahv doeuhf mahv doeuhf lahf neeh, mmf nyah urh meehf neh, myawv ghkahxf mmf dzahv urh dauhf dtahxf tsawf hahv nehv-ehf pahf tsahv layf awf, ahf nuuhxf zahv lehf pahf rgeh urh meehf neh, zmmv urh ghkawxv ahf dzehv-ehf awxv lehf pahf rgeh awf, zahv huuhv mahv ehf zahv nyeehf mahv ehf, ahf seehv choeuhf dzahv nuuhf rgah urh loohxv-ehf dzahv loohxv gahf yah mawf urh meh. Hurh ahv, ah duuh ahv kahv zahv urh rgahf doohv nuuh yauhv dawxv duuh duuh pahv-ehf rgeh urh teehv hmmv meh. Turh dawf urh bahf dah neh, tsawf hahv sheehv shahv chjawxf lahf, ah lawxf lawxf-

ehf jeh kah eehf, shahv goohv shahv lahxv chjawxf lahf lehf, yaw myauhf mahv rgeh-f-ehf tsawf oohxv bpehxf lahf urh lohxv-ehf bpehxf lahf urh meh. Dzahv lohxv urh lehf mahv baw neeh, dzahv myauhf lahxv nahf, dzahv huuhv dzehv lahf tehv tehv urh bahf dah neh, pyoohf shuuhf ghkawxv rgawv myah jeehf lahf urh meh. Turh gahf neh, hkoeuhv dzahv hkoeuhv dawf urh jayv dohxf lahf urh meh. Dzurhf lahxv neh jawf, yah peehf dawf urh bahf dah neh ah duuh ahv kahv ahv leeh durhv dahv gah duuh duuh shaw urhv meh. Gahf mahv mmf eehf neeh, eehf kauhf jawf awf, yah peehf dtehxv-ehf dawf urh bahf dah neh, zahv meeh zahv awf urh zahv durhv neh bpohxf urh gahf dtehxv-ehf dzahv dzahv-ehf jawf urh meh. Eehv nauh, ahv yawxv mahxv neh bpohxf urh ghkawxv mahv pahf dzahv lohxv urh bahf dah neh, yawv hah urh zahv ahv boohf jawf nahf, yawv hah urh zahv auhf ghkawxv auhv dzahv lehf, mahv auhv dzahv nahf, mawf doh auhv doohv auhf pyoohf beeh bpohxf lehf tsawf hahv mahv mmf hkmmv urh jayv mmf jeehf lahf shaw urhv meh. Gahf hooch bah jah bawv tsohxv urh ahv dah hkehv jeehf lehf tsawf tayf dohxf urh ah duuh ahv kahv zahv, shahv noeuhv duuh duuh pahv-ehf tsahv urh meh. Tsawf hahv urh rgahf doohv ghkawxv guuhv lauhv mahv baw, meehv yehf urh mehv sheehxf ghkawxv yaw muuhv mahv ohxv urh gahf turh hmvv yaw kawf beehv dzeh urh ahf yahmv tsahv lahf shaw urh meh.

Turh bahf dah neh, dzahv loohxv urh durhv ghkawxv muuhv, auhv loohxv urh durhv ghkawxv muuhv, ahv chawv chjawxf eehf urh loohxv-ehf, yawv hah urh mawf doh, yawv hah urh zahv, yawv hah urh tsawf jurhv auhf lahxf chjawxf nyah ngah lehf noeuhv gauhf yawv, Sauhv pahv urh zauhf ghkawxv ahf dzehv-ehf nyehxv tseehv lahf urh bahf dah neh, nyehxv meeh nahf, ahv yawxv hah urh gkooxf auhf rgawv myah ghkohxv yah auhf eehf urh meh. Turh loohxv-ehf rgeh eehf urh nahf, sheehf urh hmmv ahv shaw dzehv meh. Turh neh jawf ah duuh urh zahv auhf ahv soohf rgahv beeh mmf chooh nmmf? Mawf doh auhf sauhv pahv neh nyehxv meeh nahf, ah duuh urh nymmf, ah duuh urh myawv kmmf yahf kmmf dawv dtawxf, ah duuh urh tsawf myauhf oohxv mohxf hkahf jyahxf urh durhv ahv, sauhv pahv urh myawv pyurh xv jeehf shaw urh meh. Rgawv myah ghkohxv rgawv myah lah mmf neh yoohf uuhxv tahv urh, teehv hkehv dtehxv-ehf sauhv pahv neh, yoohf ghkohxv jeehf shaw urhv meh.

Rgawf mawf nyehxv doohv auhf ghkawxv muuhv, mawf doh auhv doohv auhf ghkawxv muuhv dzurhf lah xv neh jawf, beehv chmmv hawf, 'gkawf lawf zahv dtehxv ehf yah mawf urh meh. Eehv nauh, ah duuh ahv kahv zahv neh byauh jeehf shaw urh meh. Ahv kahv zahv urh deh xv jayv deh xv gkawxf gohf dahxf lahf urh lah xv hkoeuhf neh, pyurh xv dohxv lahf urh mahv muuhv urh yaw doeuhf teehv hmmv meh. Ahv duuh urh ahv dah ahv mah, yah hkawv

yah peehf beeh dawf nyah urh rgahf doohv, nymmf beeh tsohxf nyah urh rgahf doohv, jayv zahv beeh zurhf nyah urh rgahf doohv, ahv boohf pyurh xv urh durhv, yah beeh booh xv eehf chehf eehf gahf doohf urh meh. Hurh tsahv meh lahv? Mahv tsahv nahf, ah duuh urh deh xv jayv deh xv gkawxf lah pahf kahf burhf. Ahv chawv urh tsawf jurhv urh mehv sheehxf, ahv kah zahv mah lehf hkauhv sehfv teehv byauh deh xv nyah pahv-ehf, yah hkawv yah peehf zmmv urh beehv dzeh-awf, ahv yuuh xv ahv chooh durhv neh mehv urh loh xv ehf mmf dahxf lay xv kahf burhf.

Ay xv lehf koohf urh nahf gawf yaw huuhv teehv jayv, eeh xv nauh ah duuh yawv rgahv nah looh xv auhf lah goohxf looh xv meh. Ahv jayv meehf neh ehf nahf, nahf gawf turh hmv nyawv layf tahv nahf rgawv myauhf mahv yah deh xv neeh yaw doohv baw yah sheehf urh meehf neh meh. Nahf gawf turh hmv auhf lah sahxf urh jyahxf rgahv lehf eehv nauh gkurhxf neeh mahv dohxf lahf urh seehv meehf neh meh. Turh dteh xv ehf mahv ngurhf, nahf gawf turh teehv rgahv auhf neh teehv rgahv auhf, rgawv myah jayv urh gahf gkawxf auhf neh pahf nyawv eehf nyah urh meh. Nahf gawf yaw jaw xv turh hmv nyawv layf shaw urh nahf, tsawf hahv zahv ah lawxf lawxf ehf jeh kah eehf-awf, mmf dzahv ghkaw xv dawf urh rgahf doohv rgahv mahv pahf auhf neeh, pyurh xv shaw urhv meh. Ahf sahv sahv eehf ngeh jawf, yoo xv ghkahxf layf neh, yawv jawf nah, yehf ghkaw xv muuhv, tsahf

ghkawxv muuhv, koohv pyoohf yoeuhf duuh duuh urh meh. Oohxv mahxf gkawxv gkawxv-ehf, yawv jawf nah oohxv mahxf eehf gahf doohf urh meh. Hkoeuhf nahf oohxv tsoeuhv tsoeuhv lahf awf pyahv urh auhf lahf shaw urhv meh. Hurh dteehxf auhf, gkurhxf layf shaw urhv nahf, nuuh mah mahv beeh chjawxf neeh rgahv beehxv beehxv ehf beeh deh xv yawv. Jyahxf rgahv yah neh gahf dauhf mahv pahf tsoeuhv neeh pyurh xv shaw urhv meh. Yawv yawv jayv urh nahf gawf ahv, ahv yaw xv mah xv auhf yah urh jyahxf rgahv lehf baw-ah seehv. Hurh jayv urh nahf gawf ahv chawv dtah xv-ehf' dzehv dzehv urh teehv hmvv ahv, ymmf hkauhv teehv hkauhv urh lah xv hkoeuhf, ahv dah ghkawxv muuhv, ahv mah ghkawxv muuhv, teehv rgahv rgahv nahf gawf lah nyawv shaw urhv nahf, nyeehv rgahv auhf looh xv nyawv layf shaw urhv gahf doohf urh meh. Ahv hah nyah xv auhf neh deh xv lay urh zahv durhv ghkawxv, nahf gawf peeh-awf yah deh xv lay urh meehf neh, teehv ghkoh xv nyeehv ghkoh xv deh xv nahf, yah sheehf urh pahv mahv baw urh meh. Mahv sheehf neeh deh xv yah xv urh ah duuh urh zahv durhv ahv soohf rgahv neh, beeh mmf chooh yah xv nmmf? Yaw muuhv-ehf' shahf noeuhv nahf shahv yauhv daw xv duuh duuh pahv-ehf' rgeh urh teehv jayv meh.

Nahf gawf turh nyawv lahf nyah urh gahf gkawxf durhv rgawv myah gkawxf jyahxf gahf neh oohxv dzauh hmvv ahv, nahf gawf

peeh loohxv urh ahv boohf nehv-ehf' ghkawxv muuhv, ahv leeh nehv-ehf' ghkawxv muuhv, sheehv shahv paw neh deh xv dtahxv jawf dtahxv urh gahf neh nyawv lahf urh meh. Turh meehf neh, yawv hah urh meehv shawf yoh zahv nehv-ehf' dtexv-ehf' deh xv dtahxv jawf dtahxv nyah nahf muuhv dzevh dzevh urh teehv hmvv meh. Turh meehf neh mawf doh auhv doohv auhf eehf-awf dawv deh rgah eehf urh ahv dah hkehv dzeehf durhv, yawv hah teehv rgahv teehv hkehv lahv hkahv chehf urh rgahf doohv, yawv hah urh zeehf hkawf dahv hawf yah mmf urh dtexv ehf mahv ngurhf, yawv hah urh nymmf dauhv yawv hah urh zahv durhv urh oohxv hkawf auhf ghkawxv lah tsehxv nyah urh ngah lehv noeuhv mawf pahv-ehf' tsahv urh meh. Mahv dzahv yehxv mahv dawf bohxf neh jawf, nuuh mah auhf noeuhv loohxv urh meehf neh, ahv gurrh rgahv ghkawxv, yawv hah urh mawf doh auhf nahf gawf mahv beeh nyawv lahf nyah urh rgahf doohv shahf noeuhv hawf byawv urh moh urh meh. Ehf ghkawxv, dzahv yehxv dawf bohxf urh nahf, nuuh mah auhf mahv pahf noeuhv urh meehf neh, hkahf pyurhxv mawxv urh jayv pyurhxv kah dzahv rgeh-awf, turh gahf neh mahv noeuhv urh gahf, nahf gawf lah nyawv shaw urhv meh. Yaw muuhv jawf sahv dohxv urh lehv ehf urh jayv ahv, ah duuh yaw deh xv deh xv urh lah xv hkoeuhf neh, ah duuh zah tahv urh guuhv lauhv huuhv duuh duuh urh teehv jayv meh. Guuhv lauhv turh hmvv auhf ah duuh lah chjawxf pahv-ehf mahv tsahv urh meh.

Guuhv lauhv doeuhf urh teehv jayv ahv, jawf sahfv mahv dohxf lahf lehf rgeh-awf, nahf gawf lahxf sahxf doohv auhf eehf-neh sheehv dawxf auhf neh jawf, ayxv nahf urh tsawf hahv urh sheehv dawxf auhf zahv nahf, dawxf auhf gahf yah dahv urh rgahv ghkawxv, ayxv nahf gawf nyawv layf shaw urh meh. Turh bahf dah neh, sheehv dawxf auhf mah lehf nahf, yaw muuhv ehf beeh tsayf mmf neh dawxf auhf urh tsahv meh.

Teehv durhv nah, jyahxf rgahv tsawxf gahf neh, ahv rgawxv mahv shawf urh meehf neh nahf gawf lah nyawv urh ghkawxv jawf meh. Nahf gawf auhf urh tsawf hahv auhf tsawxf rgahv urh ahv rgawxv neh, nahf gawf mahv auhf urh rgahv auhf tsawxf nahf, nyawv eehf nyah urh meh. Nahf gawf lahxf sahxf urh doohv auhf nyawv eehf nyah urh nahxf mahv tsayf, yah peehf yah kaohf tsawxf urh durhv, teehv rgahv auhf teehf rgahv ahv rgawxv teehv hmvv neh dtehfv-ehf tsawxf urh bahf dah neh, nahf gawf lah nyawv urh ahv myahv dzehv meh. Ahv gurv jayv urh gahf ghkawxf auhf neh nyawv eehf urh ghkawxv, oohxv dzauh ahv, nahf gawf auhf urh rgahv urh sheehv, nahf gawf mahv auhf urh rgahv urh sheehv auhf, auhf gkurhxf eehf urh meehf neh meh.

Nyawv eehf nyah urh nahf gawf turh hmvv bahf dah neh, tsawf jurhv jurhv lauh ghkawxv sheehf byohxf jeehf nyah urh meh. Ah duuh ahv kahv teehv zauhf ahv, zahv goohv durhv, pooh auhf

deh auhf pyehv tahv urh bahf dah neh, nahf gawf auhf urh teehv rgahv, pooh auhf auhf lahf neh nahf gawf pyehv hkawv lahf urh nahf, ah duuh urhv pooh zahv goohv durhv, ahv jayv pyurhxv eehf jeehf nyah urh pahv ngah. Yaw muuhv-ehf shahf noeuhv nahf, yawf goohxf lahf pahv-ehf rgeh urh teehv jayv meh. Turh meehf neh, yawv hah urh zahv, yawv hah urh pooh zahv deh zahv durhv auhf nahf gawf turh mahv beeh nyawv lahf pahv-ehf ah duuh urh deh xv jayv deh xv gkawxf ah chjooxf deh xv pahf pahv ehf tsahv lahf urh meh.

Mawf doh auhv urh ahv boohf durhv nehv-ehf deh xv dtah xv urh bahf neh, loh f ay xv nahf gawf leh f mahv ngurhf neeh, yawv yawv jayv urh nahf gawf ghkaw xv nyawv lahf nyah urh meh. Gahv lahv nahf urh , nahf gawf lah nyawv urh bahf dah neh, yawv hah auhf neh deh xv lay urh zahv durhv, myahxf beh xv ghkaw xv deh xv lay nyah, ahv dzawv, ahv byauhv ghkaw xv deh xv lay nyah leh f meehf neh, yaw muuhv-ehf' shahf noeuhv-awf' deh xv pahv-ehf' tsahv urh meh.

Nahf gawf yaw jyaw xv turh hmv gahf gkawxf auhf neh dtah xv layf-awf, ahv chawv neh, lah xv noeuhf toeuhv gahf yah dahv urh, ahv boohf mawf doh auhv urh durhv auhf haw kahf burhf. Eeh xv nauh ah duuh ahv kahv zahv durhv urh lah xv hkoeuhf jeehf, mawf doh auhv urh tsawf hahv rgawv myah jawf lahf urh gahf

yah mawf urh ngahf. Ahv pah jayv urh bahf neh turh loh xv-ehf mmf looh xv tah. Pyoohf shuuhf mehv nauh chaw teh looh xv urh ahv tsahv meh. Ehf ghkaw xv, yawv hah neh bpoh xf urh pyoohf shuuhf auhf yawv hah mahv yah zmmv neeh nymmf tsoh xf doh xf nehv yah xv, pyoohf bpoh xf nehv yah xv nahf, sheehf rgeh lay xv urh ahv boohf durhv, guuh kah mahv kah jeehf choehf urh meh. Turh meehf neh ahv mah ahv dah gurh xv urh durhv yawv hah urh zahv auhf yawv hah tahv hkehv, tahv seh xv leh f ehf maw xv urh mah. Yaw muuhv yaw jahv ehf pyoohf bpoh xf nyah urh gahf jeehf rgawv myah jayv doh xf lah f shaw urhv meh. Turh meehf neh, nauhv zahv durhv, yaw muuhf shahf noeuhv hawf, ahv chawv tsawf jurhv loh xv-ehf deh xv doohf nyah neeh leh jeh kahf burhf.

Chapter 21

Lohf Ayxv Nahf Gawf Mah Beeh Nyawv Lahf Neeh, Yawv Hah Auhf Yawv Hah Chaw Bah Urh: (AIDS Warning)

- * Ahv boohf nehv-ehf yoohxv dtahxv ngeh baw duuhf tsauhv yawv.
- * Jyahxf rgahv tsawxf ngeh, ahv rgawxv bauhv teehv rgahv auhf teehf rgahv tah tsawxf dtahxv
- * Yawv hah urh mawf doh lah xv dtahxf mahf nahf jyahxf gahf, ahv chawv urh sheehv tahv beeh leh xv layf.
- * Nahf lah f hawf, ahv chawv urh sheehv yah dawxf nahf, yaw muuhv-ehf tsayf mmf neh dawxf.
- * Dzahv yeh xv dawf bohxf urh nahf ahv boohf jawf gahf dawv deh tahv rgah eehf.

End

